

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru z pošiljanjem na dom za celo leto K 4.— za pol leta „ 2.— za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. List se pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tiskovnega društva dobivajo list brez posebnih naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri gospodu Novak-u na velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 15 h, dvakrat 25 h, (trikrat 35 h.)

Štev. 3.

V Mariboru, dne 18. januarja 1900.

Tečaj XXXIV.

Cesar o „Zde“ vprašanju.

V soboto popoldne so se mnogi člani avstrijske delegacije udeležili obeda pri cesarju, pri katerem je cesar nagovoril večinoma vse delegate. Za Čehe in sploh za vse avstrijske Slovence pa je najvažnejši pogovor vladarjev s poslancem dr. Stranskim o tako-zvanem »Zde« vprašanju. Mnogo čeških rezervistov se je pri kontrolnih shodih javilo z »Zde«, namesto s »Hier« in so bili vsled tega ostro kaznovani. Najprej je opomnil vladar, da je delegat Stransky zelo ostro govoril v delegaciji o Zde-vprašanju, na kar je nagovorjeni pripomnil, da se mu zdi, da taki govori ugodno vplivajo na razburjeno prebivalstvo in ga umire. Cesar: Nasprotno, prej bodete ljudstvo razburili, nego pomirili. Stransky: Ako narod vidi, da njegovi zastopniki izražajo njega misli, se ne posluži ostrejših sredstev in prepušča poslancem, da skrbe za njih interese. S tem, menim, se več stori za pomirjenje. Cesar: V Zde-vprašanju sem nespravljiv z Vašim stališčem in se ne strašim oklicati naglega sode, ako se narod ne vda v tej stvari. V zadevah vojne ne razumem nikake šale in že danes povem, da ne bom nikogar pomilostil. — Dr. Stransky je zagovarjal stališče češkega naroda, na kar je pripomnil vladar: Ljudstvo je nahujskano, to je povzročilo razumništvo. Začetek je bil narejen v Tišnovi. — Stransky: Vaše Veličanstvo naj mi dovoli opazko. Res je sicer, da je razumništvo pričelo, toda njemu je tudi samo pristopen zakon, in ta ne predpisuje, da se je treba oglašati s »Hier«, marveč do-

tičnik mora stopiti iz vrste in oddati svojo knjižico. — Cesar: Gospod doktor, to je odvetniški dokaz, toda povem Vam, da je to zadeva službenega jezika, in ta je v vojni nemški. — Stransky: To bi imelo lahko ne-ljube posledice, ako se ne najde nikak izhod iz te zadeve in ako se ne ustrezne čuvstvom češkega naroda. — Cesar: Tudi jaz bi obžaloval, toda reči moram še jedenkrat, vojni dajte mir.

S tem je bil razgovor o zadevi končan in Slovani v Avstriji vedo, kako je z »Zde« vprašanjem. Slovanski časniki prinašajo cesarjeve besede brez vsake pripombe. Nemški katoliški časniki sklepajo iz teh cesarjevih besed, da je cesar za nemški jezik v avstr. vojni. Nemški liberalni in nacionalni listi pa na jako nespreten način izrabljajo cesarjeve besede ter trdijo, da je razgovor značilen tudi za nadaljno razvijanje naše notranje politike. A vsak otrok lahko vidi, da temu ni tako, ampak da je cesar govoril izključno le o nemščini v vojni.

Slovenski narodni ponos.

II.

Slovenec bodi ponosen na svojo zemljo.

1. ker je krasna, in 2. ker mu daje pogoje za zdravo, krepko življenje.

Res je, da vsak narod slavi lepoto svoje dežele; vsakemu je domača dežela najlepša, ni je nad njegovo. Ogerskemu čikušu se nepregledna, enolična pusta ne zdi nič manj

lepa, kakor prebivalcem Savinjske doline mogočna gromada snežnobelih, v nebo kipečih skal, in viničarju, bivajočemu na kakem vrhu Slovenskih goric, se pase oko po poljih, vinogradih in senožetih s tako radostjo, kakor primorcu, kadar se mu pogled tja čez sinje valove in bela jadra izgublja v daljavi, o kateri jedva sluti. In da je tako, je prav. Kaj bi nastalo na svetu, ko bi se recimo vsem narodom nakrat dopadla ena edina dežela? Boj in klanje, dokler bi ne bili do enega naroda pokončani vsi. Človek se grudi, na kateri trpi in se veseli, privadi, jo začne ljubiti, jo ljubi čim dalje tem bolje, in zajedno se mu tudi od dne do dne zdi lepša, najsi je v resnici ali ne.

Dasi se nam po teh le mislih vidi, kakor da bi torej bilo enako, je-li dežela taka ali taka, pa vendar ni. V resnici ni vse enako lepo. Okolica pa, v kateri človek živi, obzorje, katero vsak dan gleda, vpliva na njegovo duševje. Potemtakem stori prazna, pusta, enolična narava človeka, ki v njej vzraste in živi, boljše omladnega, pustega in mrtvega, dočim krasna narava v obče daje človeškemu duhu lahna krila, živahnost in dovezetnot za vse, kar je lepo. Gotovo pa tudi ni brez bodrečega vpliva, ako se ljudje, ki prihajajo v deželo od daleč, prirodni krasoti ne morejo načuditi in imenujejo tiste srečne, katerim je privoščeno, da jo uživajo dan na dan. Vsak je že sam čutil, kako mu je v takem slučaju kipelo srce in se polnilo z veseljem do najtežjih podjetij.

Naj se zberó vsi leposlovci, kar jih je že prepotovalo dokaj sveta, in naj si še po-

Listek.

Roža trpljenja.

Češki spisal J. Červenka.

II.

Bila je noč na Veliki petek. Prebivalci toledski, bivši pri maši v prekrasni stolni cerkvi, šli so ali spat, ali so si jeli pripovedovati pri toplem ognjišču povesti, podobne oni o Kristu de la Luz, kterege so oropali židje, in ki je zapustil krvavo znamenje, vsled kterege je bil odkrit zločin, ali ono povest o svetem mladenču iz Guardie, na katerem so ponovili sovražniki naše vere kruto trpljenje Jezusovo.

V mestu je vladal globok mir, kterege je le včasih motil klic ponočnih straž, ki so oni čas hodile mimo Alkazara, ali šum vetra, ki je majal zastavice na vratih in tulil na oghih neravnih ulic. Na valovih Taja se je zibal čoln, privezan h kolu ne daleč od mlinov. Lastnik čolna je pričakoval nestrpljivo nekoga. Konečno zapazi postavo, ki se bliža bregu, trudoma stopajoč po ozki stezici nad reko.

«To je ona!» šepnil je brodar hipoma. «Zdi se, kot bi se to noč bila zarotila vsa ta zlodjeva drhal židovska! . . . Kje so si

dali ti vragovi sestanek s Satanom, da prihajajo vsi sem k mojemu čolnu? . . . Saj imajo most malo korakov od tod! . . . Ne, ne, ti ne gredó k ničemur dobremu, ker se tako ogibljejo, samo da ne bi trčili nenadoma na redarske vojake . . . Ali naposled je to vse eno, zaslužim si nocoj lepe peneze, . . . naj dajo odgovor sami, jaz se v to nikakor ne utikam in se utikal ne bom.»

Mož sedeč v svoji ladjici to reksi, pripravil si je vesla in ko je Sara, — kajti ni bil nihče drug, — ktero je do zdaj pričakoval, v čoln skočila, odvezal je vrv, s katero je bil pripet čoln, in začel veslati k nasprotnemu bregu.

«Koliko si jih prepeljal to noč?» vprašala je Sara brodnika kmalu potem, ko sta se oddaljila nekoliko od mlinov, in kakor bi vprašanje njeno zadevalo kaj, o čemur sta že davno bila govorila . . .

«Nisem jih mogel prešteti,» odvrnil je vprašani ter nadaljeval:

«Cel roj! . . . Zdi se, kot bi bila ta noč poslednja, da se shajajo!»

«Ali veš ti, zakaj se tu gre? Kaj so nesli s seboj, opustivši mesto v tem času?»

«Tega ne vem . . . Ali po vsem pričakujejo nekoga, ki ima priti to noč . . . Ne vem, čemu ga čakajo, toda mislim si, da ne bo nič kaj prida.»

Po tem kratkem razgovoru umolknila je Sara in sedela nekaj časa utopljena v premišljevanju, kakor bi nekaj zasledovala.

«Ni dvojbe,» pravila si je v duši, «oče je izvedel o najini ljubezni in pripravlja grozno maščevanje. Treba je, da izvem, kam gredo, kaj delajo in naklepajo. Zamujeno trenutje utegne ga uničiti.»

Ko je priplavala ladjica k zapuščenemu bregu, ustala je Sara in položila roko na čelo, pokrito od straha z mrzlim potom, kakor bi hotela odpoditi plašljive misli.

«Nate!» zaklicala je lepa židinja, podavajoč brodnarju peneze in kazajoč na ozko, krivo stezico, ki se je vila kakor kača med skalami . . . »Je-li tam-le steza, koder so šli?»

«Da! In ko so dospeli do Maurove glave, izginili so v levo . . . Zlodej in oni sami vedó, kam so odšli potem,» odvrnil je brodnik.

Sara je šla v ono stran, ki jo je zaznamoval brodnik. Čez nekoliko minut se je prikazala in izginila zopet v črnem labirintu temnih in raztrganih skal. Ko je došla do mesta, imenovanega Maurova glava, bili so še malo videti njeni temni obrisi, dokler ni izginila popolnoma v nočni tmuni.

III.

Pri stezici, kjer dandanašnji stoji prelepa cerkvice Device Marije, kake tri streljaje

gledajo zemljo slovensko ter sodijo potem strogo, a nepristransko, ni se nam bati, da se sodba ne bo enoglasno glasila: slovenska zemlja je izmed vseh, kar jih svet glešta, ena najlepših. Ne trebamo v dokaz navajati slavnoznanega Bleda, o katerem je neki Anglež, ki je bil malone ves svet prepotoval, rekel, da je raj sveta, da je najlepší kraj, kar jih je na zemlji videl, oziroma se, kamor se hočemo, Slovenska je povsod krasna: na Štajarskem, na Koroškem, na Kranjskem, na Primorskem, tam, kjer jo čvrsta Drava kot brhko dete pozdravlja, in tam, kjer se od nje kot silen orjak poslavlja, tam, kjer jo boža ljubka Mura, in tam, kjer jo poljublja prelesto morje. Zato beseda slovenskega pesnika ni prazna, če poje:

Slovenski svet, ti si krasan!
Ti poln nebeske si milote,
Ti poln največje si lepote,
Ti biser meni vse zemlje!

Slovenski svet, ti si krasan!
Zares nebo te je ljubilo,
Da te tako je obdarilo!
Kako bi te ne ljubil jaz?
(Dalje prihodnjič.)

Politični ogled.

Novo ministerstvo pod predsedstvom pl. Körberja še vedno ni sestavljeno. Pravijo, da je bode sestavil sedaj, ko se konča zborovanje delegacij. Nemci so odklonili, da bi dobili svojega ministra, ki bi zastopal v ministerstvu njihove zahteve. Nemci lahko odklonijo kaj takega, kajti za njih je itak dobro preskrbljeno. Novo ministerstvo bo, čeravno sestavljeno večinoma iz uradnikov, odločno nemško ter se nagibalo na levo stran državnega zbora, kjer je še nedavno divjala nemška obstrukcija. Slovani ne morejo zapati takemu ministerstvu.

V delegacijah so se češki in poljski poslanci hudo pritoževali radi izganjanja slovenskih avstrijskih delavcev iz pruske države. Ne samo da je bil vsak izgon neutemeljen, izvršil se je navadno še tudi na pruskosurov način. Delavce in njihove družine so imeli par dni zaprte, povrnitev denarja vplačanega v bolniške blagajne so jim odrekli in potem so jih gnali kakor zločince do meje. Minister vnanjih stvari, grof Goluhowski pa je opravičeval Pruse, namesto da bi odločno grajal krivično ravnanje nadutih Prusov!

Slovenski delegat dr. Ferjančič je v svojem govoru dokazoval pomankljivost naše

trgovinske politike, potrebo, da se zboljšajo trgovinska zastopstva (konzulati) v inozemstvu ter zahteval še drugo železnično zvezo s Trstom. Predvsem bi bilo potrebno, da se trgovinsko napredujoča Češka zveže z morjem. Želi, da se Bosna in Hercegovina vendar že enkrat združita s Hrvatsko ter toži, da se to samo z ozirom na Ogre ne zgodi. Ostro graja avstrijsko politiko na jugu, kjer se državi zvesti Slovani prezirajo, a za obstoj Avstrije nevarno prusasko in italijansko gibanje mirno pripuša. Vkljub vsem tem pritožbam pa je slovenski delegat nazadnje vendar izrekel, da bo glasoval za proračun vnanjega ministerstva. Slovenci smo vajeni, da poljubljamo roko tudi našim nasprotnikom!

Pred porotnim sodiščem v Milanu se vrši že več teonov velika kazenska pravda zaradi umora bančnega ravnatelja Notarbartola, čegar morilec so prišli na sled še le pred kratkim časom. Značilno je za razmere v Italiji, da so se skrivali morilci v stanovanju državnega poslanca Pallizola ter da je ta mož, ki je imel v javnem življenju veliko ugleda, vedno občeval z morilci ter bil celo — kakor kažejo razmere danes — najbrže tudi pravi provzročitelj tega umora. Značilno je, pravimo, da je ta pravda uže do danes dognala, da so skoro vsi člani sicilijanske uprave ob enem tudi člani zloglasne roparske družbe «Mafije» ter da je moral predsednik porotnega sodišča celo višje policijske uradnike zapreti radi krivega pričanja. Najznačilnejše pa je, da je moral podati celo vojni minister Mirri svojo ostavko, baje, ker je bil tudi on nekoliko zapleten v to pravdo. To so pač žalostni pojavi, ki očito dokazujejo skrajno propalost blažene Italije.

Vojska v Južni Afriki. Zadnji teden se je razširila vest, da je pal Ladysmit v roke Burov. Vendar se ta vest ni poistinila. Gotovo je le toliko, da so si Buri pridobili ravnino pri mestu, s koje se jim Angleži ne bodo več mogli dolgo ustavljeni. Ob reki Tugeli se nahaja angleški general Buller s svojo vojno ter bi rad čez reko. Ali se mu posreči, je jako dvomljivo. Na Angleškem se bojijo, da bo Buller zopet podlegel, ponekod pa hočejo vedeti, da se je to že zgodilo. — Ljudovlada Oranje, ki se vojskuje ob strani Burov, napenja vse sile, da zbere veliko vojno. Izdala je ukaz, vsled kojega mora vse pod zastavo, kar je sploh sposobno.

Dopisi.

Iz slovenjebistriškega okraja. (Volitve.) Pri volitvi za okrajni zastop iz vele-

posestva 8. t. m. smo za 2 glasa propadli. Agitacija nasprotnikov je bila takšna, kakor nikdar dosedaj. Kar se čuti nemškega in nemčurskega, bilo je ta dan po koncu. Prav s turškim nasilstvom so zadrževali in begali naše volilce in si na ta način zmago pridobili. Spravili so na volišče vse do zadnjega moža, med katerimi sta bila Strehar iz Zg. Prebukovja in Samastur, zastopnik gozdne zadruga iz Spd. Polskave najpristnejša Nemca. Zares lepo je bilo videti, na eni strani kmetski volilci, a na drugi pa vsakovrstno namešana gospoda, in med temi ta dva prej imenovana kmeta. V volilno komisijo so bili izvoljeni Stiger, Nasko in pragerski Grundner. Predsednik je bil Stiger, kateri je kratko razložil v nemškem jeziku postavna določila volitve, a na opombo g. nadkomisarja barona Müllerja bi bil moral tudi dotične točke v slovenskem jeziku razložiti. A sedaj se je pokazala nezmožnost teh gospodov, ker nobeden ni znal zahtevanega v slovensčini povedati. Videč zadrego teh gospodov, se obrne nadkomisar do našega g. Mlakarja, če bi mogoče on hotel to nalogo sprejeti, kar pa ta kratko odkloni z opombo, da je to delokrog predsednika, a če komisija ni zmožna, zakaj se da voliti. V tem obupnem položaju se jih na to usmili sam nadkomisar in razloži dotična postavna določila kolikor toliko v slovenskem jeziku.

Ko smo videli po dokončani volitvi, da smo v manjšini, nismo nikakor izgubili poguma, kajti v zavesti, da smo storili vsaki svojo dolžnost in da je za sedaj našega propada edina regulacija davka kriva, nam ne more nihče očitati, da bi spali, dočim nam je sovražnik ljuliko sejal. — Zaprisedli smo si, da je ta zmaga zadnja teh ljudi. Nadalje njim pa tudi hočemu pokazati, vsem, kateri so nam nasprotni, da mi brez njih lahko, a oni brez nas težko živijo. Zato smo sklenili, da nobeden slovenski kmet od zdaj naprej ne prestopi praga niti gostilne, niti stacune naših nasprotnikov. Edina naša gostilna je pri Petru, kjer smo doma v svoji lastni hiši. Tudi svojega narodnega trgovca imamo v osebi g. Pinterja, katerega se moramo držati in koji bo tudi nam šel povsod na roko.

H koncu si oglejmo še nekatere nasprotnike. Udovala Limavšek je očitno proti nam volila po Schärftu, kar kaže, da sta nam Limavšek in Schärft nasprotna. Istotako Petzold, sicer po osebi majhen, a v nasprotstvu do nas velik. Pa še ene osebe mi kmetje ne smemo pozabiti, katera nam pri vsaki priliki nagaja, in ta je Osimitsch (beri Ozimčič). Ze ime ti pokaže, da ga niso Tevtoni ali Cimbrji pri nas izgubili. Se ve, tudi ta je

od pečevja, znanega prebivalcem toledskim sploh po imenu Maurova glava, razprostirale so se tedaj razvaline bizantinske cerkve, postavljene še pred padom Arabov.

Po stebrih na zemlji ležečih rastlo je robidovje, med katerim je bil tu kos razbite stebrove glavice, tam kamenene plošče s surovo izsekanimi, pošastnimi zmaji in grdimi podobami človeškimi.

Od cerkve ostali so dozdej le deli postranskih zidov in nekoliko razpokanih in z mahom pokritih obokov.

Sara, kateri se je dozdevalo, da jo vodi neka nadprirodna slutnja, dospelvi na mesto od brodnarja pokazano, premišljevala je nekoliko trenotkov, ne vedoč, kod bi naj šla.

Končno se je obrnila s trdnim in odločnim korakom k zapuščenim razvalinam cerkve.

Zares! Njena slutnja je ni varala.]

Danijel se ni več smejal. Danijel ni bil več oni slabi in zgrbančeni stavec; iz majhnih, v trepalnicah skritih očij švigali so mu bliski jeze; zdelo se je, da ga je obsedel maščevalni duh!

Stal je po konci ondi, obdan od množice, hrepeneče prav kakor on, ugasiti žejo svoje jeze nad sovražniki svoje vere; zdel se je, da raste ukazujoč zdaj temu, zdaj drugemu. Spodbujal jih je k delu, in sam je delal z

gorečo, pošastno vztrajnostjo potrebne priprave za grozno dejanje, na katero je mislil dan za dnevom in koje je preudarjal klepajoč na naklo in na videz se za nič zmeneč v svoji prodajalnici v Toledu . . .

Sari se je posrečilo dospeti v temi do cerkvene veže. Ko je pa pogledala skozi okno noter, morala se je premagati z orjaško silo, da je zadržala groze krik.

V rudečem plapolanju ognja, ki je metal na porušene cerkvene zidove dolge tenje one peklenke tolpe, zdelo se ji je, da zre nekoliko mož, ki so se trudili povzdigniti kvišku težek križ, dočim so spletali drugi krono iz trnjevih robidnih vej, ali brusili na kamnu ost velikanskih žebeljev.

Strašna misel je preletela njeno glavo. Spomnila se je onih, ki niso obdolževali samo enkrat žide skrivnih zločinov. Spomnila se je nehoté grozopolnega dogodka o križanem mladeniču, ki ga je dozdej imela za surovo, lažljivo obrekovanje, izmišljeno od zlobnih ljudij, da bi ščuvali proti židom.

Zdaj pač ni moglo biti več dvojbe! Tu pred njenimi očmi je stalo ono pošastno orodje za mučenje, in roparski rabeljni pričakovali so le še žrtev svojo.

Sara polna svete gorečnosti, ki je prikopala v vzvišeno jezo, in navdahnjena od one neomajivne vere v pravega Boga, o

kterem jej je pravil ljubimec njen, se ni mogla premagati ob strašnem pogledu; prodrla je grm, ki jo je skrival in se nenadoma prikazala na cerkvenem pragu.

Ko so jo opazili, da se bliža, vskliknili so židje s strmenjem in iznenadenjem.

Danijel priskočivši k svoji hčeri s pogledom groznim, vprašal jo je z grobnim glasom:

«Kaj iščeš tu, nesrečnica?»

«Pridem,» zaklicala je Sara z odločnim trdnim glasom, «da vržem na glavo vašo vse kletve vašega prokletega dejanja, in pridem vam praviti, da zaman čakate na žrtvo svojega zločina, razven, če vam jaz nisem dovolj, da bi si ugasili žejo svojo v moji krvi! Kajti kristjan, ktereга čakate, ne pride, ker sem jaz izvedela zlobno vašo namero!»

«Sara!» kriknil je žid, sikajoč togotno, «Sara, ne, ne, to ni res! Ti nas ne moreš izdati, da bi razodela skrivne obrede naše! A če je to res, da si tako učinila, pa nisi moja hči . . .!»

«Ne! . . . Nisem! Našla sem drugega očeta, ki je poln ljubezni do svojih otrok, očeta, ktereга ste pribili vi sramotno na križ, in ki je umrl na njem, da bi nas odkupil, odpiraje nam vrata nebeska v večnost . . . Ne! . . . Nisem vaša hči, ker sem kristjanka in se sramujem svojega rodu!»